

Soovituslikud juhised menetluse läbiviimiseks ja elanike arvamuse väljaselgitamiseks külade üleandmisel

- 1. Elanike õigus teha ettepanek külade üleandmiseks.** Külade üleandmise algatamise õigus on külaelanikel (1% KOV elanikest aga mitte vähem kui 5 inimest). Volikogu peab ettepanekut arutama, aga pole kohustatud selle põhjal menetlust alustama. Menetlemise alustamise eel või järel võib viia läbi meelsuse küsitluse, mis ei pea lähtuma VV määrusega kehtestatud korrast elanike arvamuse väljaselgitamisele. Lisaks elanike meelsusele võib KOV selgitada välja muid asjaolusid, mille põhjal otsustada menetluse alustamise, lõpetamise või jätkamise kasuks.
- 2. Volikogu poolt külade üleandmise menetluse alustamine.** Külade üleandmise menetluse alustamiseks ei ole vajalik elanike initsiatiiv, volikogul on õigus ise külade üleandmine algatada. Selleks peab ettepanekud saaja ettepanekuga nõustuma ja mõlemad volikogud võtma vastu vastavad otsused. Enne menetluse alustamist võib välja selgitada elanike meelsuse (nt külakoosolekul, internetiküsitlusel vms), kuid see ei ole kohustuslik ning ei vabasta kohustusest selgitada ühinemise menetluse käigus seaduse alusel välja elanike arvamuse konkreetse kavandatava piiride muudatuse osas.
- 3. Haldusreformi käigus on võimalik, et tänane vald jaguneb mitmeks osaks.** Õiguslikult tähendab see, et osa KOVist ühineb ühes suunas ja lisaks ühinemisele antakse osa KOV territooriumist (küla või külad) üle teises suunas (so ühinemises mitteosalevale KOVile), muutes sellega nendevahelist piiri. Sellisel juhul KOV ühe territoriaalse osa (nt selle, kus asub keskus või mis on territooriumilt või elanike arvult suurem) puhul toimub ühinemismenetlus ning teise territooriumiosa puhul (ka juhul kui see on kuni poole ühineva omavalitsuse suurune) territooriumiosa üleandmine teisele omavalitsusele ehk piiride muutus.
- 4. Ühinevale külasid üleandvale KOVile tähendab see kahte erinevat menetlust:** ühinemist ühes suunas ja piiride muutmist teises suunas. Ühineval külasid vastuvõtval KOVil on võimalik valida, kas ühendada ühinemise ja piiride muutmise menetlus või need eraldi menetleda.
- 5. Eraldi menetluste puhul ei ole ühinemismenetluses** osalevad teised KOVid ametlikuks osaliseks külade üleandmise ehk piiride muutmise menetluses, kuid nad peaks olema sellest informeeritud.
- 6. Piiride muutmise menetluses** tuleb külasid üleandval omavalitsusel sõlmida külasid vastuvõtva volikoguga kokkulepe piiride muutmiseks. Ka ühisel menetlusel ei pea käsitlema ühinemislepingus külade üleandmisega seotud küsimusi, külade üleandmisega seotud kokkulepped (ETHS § 8¹ loetletud küsimustes, koos kaardimaterjaliga) tuleb kinnitada üleandva ja vastuvõtva KOV volikogude poolt ning on soovitatav lisada ühinemislepingule¹. Piiride muutmise taotlus tuleb esitada koos ühinemistaotlusega. KOVid, kes on alustanud ühinemisläbirääkimistega, kuid tegelikkuses ei soovi ühineda, vaid ainult piire muuta (külasid üle andes) peaksid esimesel võimalusel tegema ettepaneku piiride muutmise algatamiseks ja ühinemisläbirääkimiste lõpetamiseks. Ettepanek tuleb esitada konkreetsele KOVile, kellega piiri muuta soovitakse ning esitada see teadmiseks kõigile teistele ühinemisläbirääkimisi pidavatele KOVidele, kelle baasil moodustuvale KOVile territooriumiosa üle antakse.
- 7. Külade üleandmisel on kohustuslik välja selgitada elanike arvamuse** asustusüksuste kaupa, s.t üleantavate külade elanikelt tuleb lisaks küsimusele ühinemise kohta, küsida lisaküsimus külade üleandmise kohta² (küsitluslehtedel peab olema kõigis ühinevates KOVides sama küsimus, v.a üleantavate külade elanikel, kelle küsitluslehtedele lisatakse küsimus külade üleandmise kohta³). Kui eraldi menetletakse ühinemine ja piirimuudatus, siis ühinemismenetluse raames

¹Siinkohal on kolm võimalust: 1) Piiri muutmise volikogude poolt kinnitatud kokkulepe on ÜL lisa (so lepingu lahutamatu osa), mis kiidetakse heaks kõigi ühinejate poolt, sh KOV poolt kellele antakse või kellelt võetakse üle territooriumiosa (ETHS § 9¹ lg 6) või 2) Piiri muutmise volikogude poolt kinnitatud kokkulepe koos piiride muutmise taotlusega lisatakse ühinemise taotlusele selle esitamisel maavanemale.; 3) piiride muutmise taotlus esitatakse maavanemale peale ühinemistaotluse esitamist.

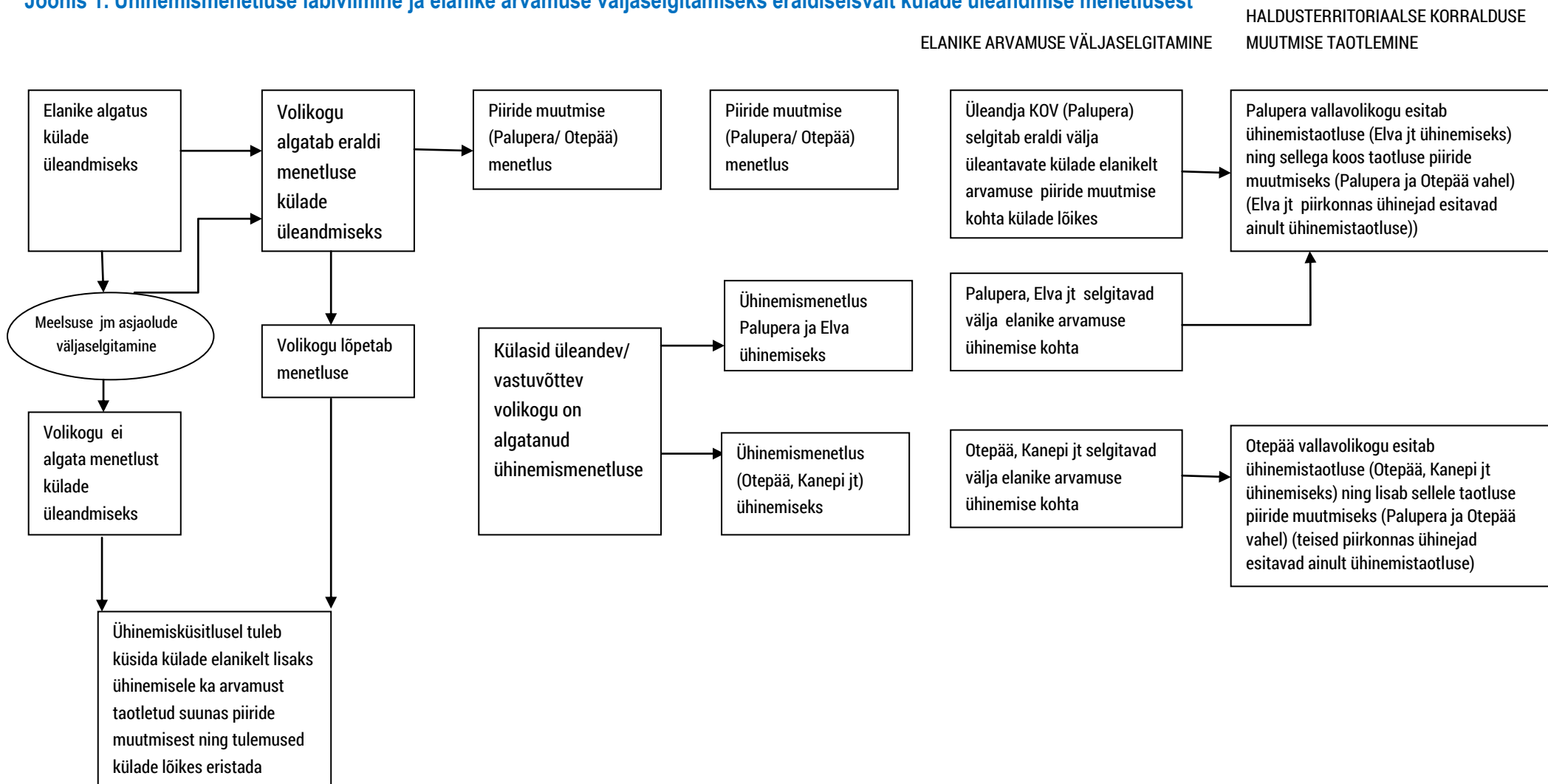
² Külade üleandmise kohta tuleb küsida arvamust ainult üleantavate külade elanikelt. VV kehtestatud kord elanike arvamuse väljaselgitamiseks ei võimalda küsida selle kohta ülejäänud valla elanike arvamust. Seda võib teha ametliku menetluse osaks mitte oleva nõ meelsuse väljaselgitamisel (küsitlusel).

³ Kui küsitlused toimuvad ühel ajal, küsitakse üleantava küla elanike arvamust mõlema raames (s.o vastuvõtja KOV ühinemisküsitluse raames meelsust sellesuunalise ühinemise osas ning üleandva KOV küsitluse raames meelsust selles suunas ühinemise osas). Juhul kui küsitlused ei toimu üheaegselt, tuleb valida üks toimumisaegades, otstarbekam on sel juhul külaelanike arvamuse küsimine mõlema lahenduse osas üleandva KOV ühinemisküsitluse raames.

küsitakse küsimus ühinemise kohta kõigilt elanikelt ja piirimuudatuse raames külade üleandmise osas ainult üleantavate külade elanikelt.

8. **Elanike küsitluse aeg** külasid üleandvas ja ülevõtvast KOVis ühinemismenetlusega ühisel menetlusel peab ühtima, et üleantavate külade elanikud ei peaks vastama küsitlusele kahel eraldi ajal. Kui küsitlusi ei ole võimalik korraldada mõlemas ühinemiskiirkonnas samal ajal, tuleb KOVidel kokku leppida, et mõlema lahenduse osas (so üleandmise osas või tänase olukorra jätkumise osas) küsida elanike arvamust üleandva KOV ühinemisküsitluse raames. Otstarbekam võib olla menetleda ühinemine ja piiride muudatus eraldi. Elanike arvamuse väljaselgitamisel tuleb lähtuda VV kehtestatud korrast, mille alusel küsitlusaja, küsitluspunktide asukohta ja küsitluslehele märgitavad küsimused määravad vallavalitsused. Nimetatud korrast ei pea lähtuma ainult juhtudel, kui külade üleandmise menetlus toimub eraldi ühinemismenetlusest. Samuti ei tule lähtuda VV kehtestatud korrast nõ meelsuse väljaselgitamisel enne ametliku menetluse algust.
9. **Ühinemistoetust** arvestatakse vastavalt sellele, millises ulatuses toimub ühinemine ja millises osas territooriumi üleandmine. Territooriumiosa üleandmisel makstakse vastuvõtjale selle eest ühinemistoetust ainult sellisel juhul, kui vastuvõtja osaleb ühinemises või on suurem kui 5000 elanikku. Üle 5000 elanikuga KOV moodustumisel makstakse ühinemistoetust 100 eurot elaniku kohta. Külasid üleandvale omavalitsusele, kes ühineb mõne teise omavalitsusega, eraldatakse ühinemistoetust territooriumiosa üleandmise eelse seisuga elanike arvu kohaselt (1.01.2017 seisuga).
10. Ühinemismenetluse käigus toimunud **territooriumiosa üleandmine jõustub** haldusüksuse piiride muudatusena koos ühinemisega volikogu valimistulemuste väljakuulutamisel.

Joonis 1. Ühinemismenetluse läbiviimine ja elanike arvamuse väljaselgitamiseks eraldiseisvalt külade üleandmise menetlusest

Joonis 2. Ühinemismenetluse läbiviimine koos külade üleandmise menetlusega ja elanike arvamuse väljaselgitamiseks

ELANIKE ARVAMUSE VÄLJASELGITAMINE

Näide Palupera valla külade üleandmisest Otepäele ja ühinemisest Elvaga

